

Dals-Eds kommun
fokusnamnden@dalsed.se

Beslut för grundsärskola

efter tillsyn av skolformen grundsärskola i Dals-Eds
kommun

Tillsyn i Dals-Eds kommun

Skolinspektionen har genomfört tillsyn av Dals-Eds kommun under våren 2015. Tillsynen har avsett det samlade ansvarstagandet för utbildningen inom skolformen grundskola.

Måluppfyllelse och resultat

Då antalet elever i Dals-Eds kommuns grundskola är färre än tio redovisar inte Skolverket statistik över elevernas kunskapsresultat. Förvaltningschefen har uppgett att elevernas kunskapsresultat regelbundet följs upp på individnivå, men kommunen har inte gjort sammanställningar av elevernas kunskapsresultat.

Förvaltningschefen har vidare uppgett att det inte bedrivs något värdegrundarbete specifikt inriktat mot grundskolans elever men att eleverna istället får del av det värdegrundarbete som bedrivs vid de skolenheter, Hagaskolan och Utsiktens gymnasieskola, dit deras utbildning är förlagd.

Översikt över konstaterade brister i verksamheterna

Skolinspektionens ingripanden

Område	Typ av ingripande	Senaste datum för redovisning
1. Föresättningar för utbildningen vid skolenheterna	Föreläggande	2015-08-20
2. Utveckling av utbildningen vid skolenheterna	Föreläggande	2015-08-20

Skolinspektionens bedömningar anges längre fram i detta beslut.

Sammanfattande bedömning

Tillsynen av Dals-Eds kommun visar att kommunen måste förbättra kvalitetsarbetet på huvudmannanivå för grundsärskolan. Lärare och rektorer följer upp grundsärskoleelevernas kunskapsutveckling på individnivå men kommunen gör ingen samlad analys av vilka behov verksamheten har för att kunna utvecklas ytterligare.

Vidare behöver kommunen se till att alla grundsärskoleelever får tillgång till skolbibliotek och en komplett elevhälsa som kan genomföra åtgärdande, förebyggande och hälsofrämjande insatser. Detta för att eleverna ska ges förutsättningar att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling.

Skolinspektionens beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Dals-Eds kommun att senast den 20 augusti 2015 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Förutsättningar för utbildningen vid skolenheterna

Huvudmannen ska ge rektorn och övrig personal vid skolenheterna förutsättningar, så att utbildningen i grundsärskolan är likvärdig och av hög kvalitet. I detta arbete ingår bland annat att förse skolenheterna med nödvändiga materiella och personalmässiga resurser. Huvudmannen ansvarar även för att elevernas tillgång till viktiga stödfunktioner som till exempel elevhälsa, studie- och yrkesvägledning och skolbibliotek säkerställs, och organiseras på ett ändamålsenligt sätt. I arbetet med att skapa nödvändiga förutsättningar ingår bland annat också att säkerställa att rektorerna har den kompetens skolförfattningarna kräver, för att de ska kunna fullgöra sitt ansvar som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig skolpersonal. Huvudmannen har också ett fungerande system för att ta emot anmälningar om kränkande behandling av elever. I de fallen utreds kränkningarna och åtgärdas vid behov.

Huvudmannen ser till att mottagandet i grundsärskola sker i enlighet med skolförfattningarna. Detta gäller såväl elever på särskoleenheter som elever som är helt eller delvis integrerade i grundskolenheter. Hemkommunen ser till att mottagandet i grundsärskolan föregås av en utredning samt att det finns rutiner för omprövning av beslut.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Dals-Eds kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Huvudmannen ser till att det på skolenheterna finns tillgång till elevhälsa för eleverna i grundsärskola, så att den kan användas främst förebyggande och hälsofrämjande för att stödja elevernas utveckling mot målen. (2 kap. 25 § skollagen; Läroplan för grundsärskolan 2011, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)
- Huvudmannen ser till att det på skolenheterna finns tillgång till skolbibliotek, som kan användas för att stödja elevernas lärande och

utveckling. (2 kap. 36 § skollagen; Läroplan för grundskolan 2011, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

Huvudmannen ska se till att det i elevhälsan för grundskolan finns tillgång till skolsköterska samt att elevhälsan arbetar främst förebyggande och hälsofrämjande för att stödja elevernas utveckling mot målen.

Huvudmannen ska se till att det för grundskolans elever finns tillgång till skolbibliotek.

Motivering till bedömning av brist

Enligt skollagen ska det för eleverna i grundskolan finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. För dessa insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. Vidare framgår det av skollagen att eleverna i grundskolan ska ha tillgång till skolbibliotek. I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 284) anges att man med skolbibliotek avser en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärarnas förfogande och som ingår i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande. Regeringen ansåg att skolbiblioteken spelar en så viktig roll för att stimulera elevernas intresse för läsning och litteratur samt för att tillgodose deras behov av material för utbildningen att det är motiverat med en egen bestämmelse i skollagen.

Av den redogörelse som huvudmannen skickat till Skolinspektionen inför tillsynen framgår att det i Dals-Ed kommun finns två elevhälsoteam. Ett för verksamhet i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och grundskolan och ett för förskoleklassen och grundskolan. Sammanlagt omfattar elevhälsoresursen, enligt denna redogörelse, två skolsköterskor, två kuratorer och tre specialpedagoger samt tillgång till skolläkare och skolpsykolog. I intervjuer med rektor för grundskolan och gymnasiesärskolan framkommer att de elever som är mottagna i grundskolan och har sin utbildning förlagd till Utsiktens gymnasiesärskola får tillgång till elevhälsans resurser på samma sätt och i samma omfattning som gymnasiesärskolans elever. I Skolinspektionens tillsyn av Utsiktens gymnasiesärskola framkommer att den skolsköterska som

tidigare var knuten till denna verksamhet avslutat sin anställning. Istället är det den skolsköterska som annars ansvarar för förskoleklassens och grundskolans elever som också ska fullgöra uppdraget som skolsköterska i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Detta sker på en liten del av skolsköterskans tjänst. Enligt såväl rektorn som företrädare för huvudmannen är denna organisation tillfällig och rektorn uttrycker att resursen inte är tillräcklig för att täcka elevernas behov. Detta bekräftas vid intervju med personal ur elevhälsan som uttrycker att det finns ett behov av en skolsköterska på halvtid. När det gäller det förebyggande och främjande arbetet kan den elevhälsa som finns vid gymnasiesärskolan i intervju ge flera konkreta exempel på insatser som syftar till att stärka elevernas hälsa och långsiktiga mående och trivsel. Bland annat har man fokuserat på sömn och på sociala medier. Däremot framkommer det i intervjun att varken skolsköterskan eller skolpsykologen deltar i det förebyggande och främjande arbetet. Skolpsykologen har tidigare haft handledning med lärarna, men varken denne eller skolsköterskan har deltagit i arbetet med att planera de gemensamma insatserna av förebyggande karaktär. Detta bekräftas vid intervju med rektorn.

I intervjuer med rektorn för grundsärskolan och gymnasiesärskolan framkommer att de elever som är mottagna i grundsärskolan och har sin utbildning förlagd till Utsiktens gymnasiesärskola får tillgång till skolbiblioteket på samma sätt och i samma omfattning som gymnasiesärskolans elever. Av tillsynen i gymnasiesärskolan framgår det vidare att skolan inte längre har något skolbibliotek i de egna lokalerna. Rektorn för skolenheten uppger att den lokal som tidigare utgjorde skolans bibliotek numera används som undervisningssal och att materialet därför inte uppdaterats på flera år. Istället hänvisas eleverna, enligt rektorn, till det kommunala biblioteket i Ed tätort. Detta är beläget drygt en kilometer från skolan. Rektorn uppger i intervju att han inte vet exakt hur ofta lärarna går med grundsärskoleeleverna till kommunbiblioteket men att han tror att det kanske rör sig om två gånger per månad.

Lärarna på Utsiktens gymnasiesärskola säger att de regelbundet går med eleverna till det kommunala biblioteket, framförallt inom ramen för undervisningen i ämnet svenska. Generellt, uttrycker lärarna, är det dock svårt att hitta bra litteratur till den här elevgruppen och de beskriver att eleverna ofta lånar för svåra böcker. Datorn är det viktigaste verktyget för informationsökning, enligt lärarna. Förvaltningschefen uppger vid intervju att det ska vara skolhusens egna bibliotek som ska säkerställa tillgången till skolbibliotek för eleverna. Den pedagogiska personalen ska emellertid aktivt införliva kommunbiblioteket i sin verksamhet. Det är också uttalat att

kommunbiblioteket ska arbeta med barn- och ungdomar, bland annat genom en särskild bibliotekarie som har detta uppdrag. Dock är denne inte ute i skolbiblioteken i gymnasieskolan/gymnasiesärskolan/grundsärskolan och exempelvis byter ut litteratur, enligt förvaltningschefen.

Utredningen visar sammanfattningsvis att huvudmannen inte har sett till att de grundsärskoleelever som får sin undervisning vid Utsiktens gymnasiesärskola har tillgång till en elevhälsa som motsvarar kraven i författningarna. Tillgången till skolsköterska täcker inte de behov som finns och samtliga kompetenser i elevhälsan, i detta fall skolsköterska och psykolog, deltar inte i elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete för att stödja elevernas utveckling mot målen. Utredningen visar också att grundsärskolans elever inte har tillgång till ett skolbibliotek som motsvarar författningarnas krav att vara en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärarnas förfogande och som ingår i skolans pedagogiska verksamhet. En bibliotekslokal som finns i skolans lokaler används inte som bibliotek utan som undervisningssal och innehåller inte en uppdaterad samling av olika medier och information. Kommunbiblioteket i Ed tätort uppfyller inte kraven på ett skolbibliotek eftersom ett sådant ska vara beläget så det praktiskt går att använda i undervisningen, antingen i skolenhetens egna lokaler eller på rimligt avstånd från skolan. Det kan röra sig om att en skola och ett folkbibliotek med lokaler i direkt anslutning till varandra har ett samarbete som innebär att alla krav på ett skolbiblioteks funktion är uppfyllda.

Motivering till föreläggande som ingripande

Dals-Eds kommun uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Dals-Eds kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Utveckling av utbildningen vid skolenheterna

Huvudmannen ska arbeta kontinuerligt och långsiktigt för att utveckla och förbättra utbildningen vid skolenheterna inom väsentliga områden, i syfte att främja ökad likvärdighet och kvalitet. I detta arbete ingår att huvudmannen skaffar sig kunskap om nuläget vid skolenheterna, i förhållande till de nationella mål och riktlinjer som formuleras i grundsärskolans läroplan. I arbetet ingår också att följa upp de förutsättningar som huvudmannen ger skolenheterna, för att de ska kunna ge eleverna en god utbildning. Huvudmannen analyserar sedan måluppfyllelsen och skolenheternas

förutsättningar, beslutar om vilka förbättringsåtgärder som behövs, samt vidtar dessa åtgärder.

När huvudmannen formulerar nulägesbilden ska denna bygga på uppgifter som rektorerna tagit fram i sitt eget kvalitetsarbete vid skolenheterna, men också på uppgifter huvudmannen själv insamlat (exempelvis nationell statistik, tillsyns- och granskningsrapporter, anmälningar om kränkande behandling etc.). Det ska därför finnas en koppling mellan huvudmannens kvalitetsarbete, och det kvalitetsarbete som rektorn tillsammans med lärare och elever leder vid skolenheterna.

Ett annat viktigt verktyg för att se till att utbildningen är likvärdig är en behovsstyrd resursfördelning, så att resursfördelningen mellan skolenheterna anpassas efter skolornas skiftande behov och förutsättningar. Med resurser avses såväl ekonomiska som personalmässiga resurser. Resursfördelningen följs upp och utvärderas, så att en bedömning kan göras i vilken grad den främjar elevernas kunskapsutveckling och trygghet.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Dals-Eds kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Inriktningen för huvudmannens kvalitetsarbete är att de nationella mål och krav som anges i styrdokumentet uppfylls. (4 kap. 3 och 5 §§ skollagen)
- Huvudmannen följer upp resultat inom utbildningen, och dokumenterar denna uppföljning. (4 kap. 3 och 6 §§ skollagen)
- Utifrån en analys av det som framkommer i uppföljningen beslutar huvudmannen om nödvändiga utvecklingsåtgärder, och dokumenterar de beslutade åtgärderna. (4 kap. 3 och 6 §§ skollagen)
- Huvudmannen planerar för genomförandet av utvecklingsåtgärder och genomför dessa. Planeringen och åtgärderna dokumenteras. (4 kap. 3 och 6–7 §§ skollagen)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

Huvudmannen ska följa upp resultaten inom grundsärskolan och dokumentera denna uppföljning.

Utifrån en analys av det som framkommer i uppföljningen ska huvudmannen besluta om nödvändiga utvecklingsåtgärder samt dokumentera de beslutade åtgärderna. Huvudmannens kvalitetsarbete ska vara inriktat så att de nationella mål och krav som anges i styrdokumentet uppfylls.

Huvudmannen ska planera för genomförandet av utvecklingsåtgärder och genomföra dessa. Planeringen och åtgärderna ska dokumenteras.

Motivering till bedömning av brist

Enligt skollagen ska varje huvudman inom skolväsendet på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls. Kvalitetsarbetet ska dokumenteras. Om det vid uppföljning, genom klagomål eller på annat sätt kommer fram att det finns brister i verksamheten, ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas.

I tillsynen av Dals-Eds kommun har Skolinspektionen begärt in dokumentation som beskriver kommunens kvalitetsarbete för grundsärskolan. Dals-Eds kommun har dock inte inkommit med dokumentation som beskriver ett sådant kvalitetsarbete. I intervju med bland annat förvaltningschefen framkommer att eleverna i grundsärskolan får sin utbildning förlagd till Utsiktens gymnasiesärskola och vid grundskolan Hagaskolan. Förvaltningschefen och rektorerna för nämnda verksamheter berättar i intervju att eleverna i grundsärskolan får del av det kvalitetsarbete som bedrivs vid dessa verksamheter.

Rektorn för de elever i grundsärskolan som får sin utbildning vid Utsiktens gymnasiesärskola berättar i intervju att han och lärarna kontinuerligt följer upp elevernas kunskapsutveckling på individnivå men att han inte ställt samman elevernas samlade kunskapsresultat. Vidare berättar rektorn att förvaltningen/Fokusnämnden inte har efterfrågat någon sådan information från honom.

De politikerna i Fokusnämnden som Skolinspektionen intervjuat uppger att de inte fått eller efterfrågat information om kunskapsresultaten för eleverna i grundsärskolan.

Förvaltningschefen berättar i intervju att kommunen under kalenderåret 2014 inte satt upp specifika mål för verksamheten grundsärskola men att detta ska göras för kalenderåret 2015.

Vid granskning av dokumenten "Årsbokslut verksamhet 2014 rektor Hagaskolan år 4 till 9" och "Årsbokslut verksamhet 2014 rektor Utsiktens gymnasiesärskola" framkommer att kommunen med hjälp av enkätsvar från eleverna följt upp tryggheten och trivseln bland eleverna vid dessa verksamheter. I dessa dokument har kommunen dock inte identifierat specifika behov av åtgärder för att motverka kränkningar och för att skapa trygghet för eleverna vid grundsärskolan. Av detta följer att det inte heller framgår av dessa dokument om kommunen vidtagit verksamhetsövergripande åtgärder för grundsärskolan samt följt upp resultatet av sådana åtgärder. I dokumenten finns inte heller några uppgifter om verksamhetsövergripande åtgärder för grundsärskolan som ska eller har vidtagits eller någon uppföljning av resultatet av sådana åtgärder.

Skolinspektionens utredning visar att huvudmannen inte bedriver ett kvalitetsarbete för grundsärskolan på huvudmannanivå som uppfyller författningarnas krav. Huvudmannen följer inte upp (dvs. samlar in och sammanställer) och dokumenterar grundsärskolans samlade kunskapsresultat samt resultat av värdegrundsarbetet. Detta medför att huvudmannen inte heller utifrån en analys av det som framkommer i uppföljningen beslutar om nödvändiga utvecklingsåtgärder och planerar för genomförandet av dessa samt dokumenterar desamma. Kommunens kvalitetsarbete för grundsärskolan saknar i nuläget en tydlig riktning. Detta eftersom politikerna i Fokusnämnden, vilka är ytterst ansvariga för grundsärskolan, inte sätter upp mål för verksamheten. Med avsaknad av tydliggjorda mål för grundsärskolan och verksamhetsövergripande utvärderingar av densamma riskerar kommunen att missa viktiga utvecklingsområden.

Motivering till föreläggande som ingripande

Dals-Eds kommuns verksamhet uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Dals-Eds kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Beslut

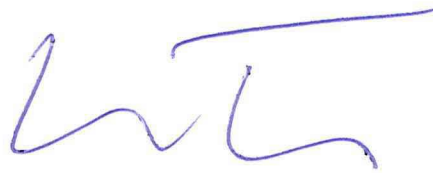
2015-05-13
11 (13)

Dnr 43 - 2014:7686

På Skolinspektionens vägnar

Hans Larson
Beslutsfattare

Daniel Talje
Föredragande

Bilagor

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Bilaga 2: Fakta om skolformen grundsärskola Dals-Eds kommun

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen granskar regelbundet all skolverksamhet i hela landet, för att se att den följer de lagar, regler och läroplaner som finns för verksamheten. Målet är att bidra till alla barns och elevers lika rätt till god utbildning i en trygg miljö, där alla når minst godkänt i alla ämnen.

Skolinspektionen granskar alla huvudmän, vilket innebär alla kommuner, utbildningsföretag och andra organisationer som driver skolverksamhet. Tillsynen görs vart tredje år. All skolverksamhet som en viss huvudman ansvarar för ingår i tillsynen. Det handlar om förskola, förskoleklass, grundskola, gymnasieskola, grund- och gymnasiesärskola, vuxenutbildning, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet.

Alla skolenheter ingår i tillsynen. Skolinspektionen prioriterar att besöka de skolor där en hög andel elever riskerar att inte få den utbildning de har rätt till. Det innebär att vi kan stanna längre på dessa skolenheter under själva tillsynsbesöket, men också att vi bättre kan följa upp att eventuella brister åtgärdas och ge råd och vägledning.

Skolinspektionen bedömer om, och i sådana fall på vilket sätt, den granskade verksamheten inte uppfyller de regler som gäller. Myndighetens granskning utgår bland annat från skollagen, förordningar och läroplaner. Bestämmelser som verksamheterna är skyldiga att följa.

När Skolinspektionen har tagit in tillräcklig information gör myndigheten en bedömning av om verksamheten lever upp till de lagar och regler som finns för verksamheten. Alla huvudmän får ett tillsynsbeslut för de verksamheter som huvudmannen ansvarar för. Dessutom får de skolenheter där Skolinspektionen fördjupat tillsynen och gjort tillsynsbesök ett eget beslut, som bara handlar om den skolenheten.

Skolinspektionen fattar också enskilda beslut avseende huvudmannens ansvarstagande över de skolformer som huvudmannen ansvarar för.

Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på de sakuppgifter som Skolinspektion grundar sina bedömningar på.

I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens

arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.

Bilaga 2: Fakta om Dals-Eds kommun

Fokusnämnden i Dals-Eds kommun fullgör kommunens uppgifter som avser grundsärskolan. Fokusförvaltningen leds av en förvaltningschef som också är chef över grundsärskolans rektor. En av kommunens specialpedagoger har ett särskilt ansvar för samordning av grundsärskolan och dess elever.

Dals-Eds kommun har fyra elever som är mottagna i grundsärskolan och som får sin utbildning inom kommunens grundsärskola. Grundsärskolan består inte av någon egen skolenhet utan utbildningen bedrivs vid kommunens skolenheter Hagaskolan och Utsiktens gymnasiesärskola. Rektor vid Hagaskolan respektive rektor för Utsiktens gymnasiesärskola är rektor för de grundsärskoleelever som får sin undervisning vid respektive skola. Utöver ovan nämnda elever finns ytterligare sju elever som är bosatta i Dals-Eds kommun och mottagna i grundsärskolan. Dessa elever får dock sin utbildning i närliggande kommuner.